

**BOLA SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA
TARBIYACHINING UMUMMADANIY KOMPETENSIYASINI
RIVOJLANTIRISH YO'LLARI**

*Namangan davlat pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchi D.Olimova
Maktabgacha talim yo'nalishi 1-bosqich talabasi
Abdug'aniyeva Mohinur Muxamadali qizi
Mokhinur1472@gmail.com tel:957020107*

Annotatsiya: Ushbu maqolada bola shaxsini shakllantirish jarayonida tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasining ahamiyati va uni rivojlantirish yo'llari tahlil qilingan. Tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasi uning pedagogik faoliyatida, bola shaxsining ma'naviy, aqliy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Maqolada tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasining ta'rifi, uning bola shaxsini shakllantirishdagi roli, shuningdek, bu kompetensiyani rivojlantirishning asosiy yo'llari ko'rib chiqilgan. Bular orasida ta'lim va o'qish, o'z-o'zini rivojlantirish, madaniy tadbirlar va tajriba almashish, jamiyat bilan hamkorlik qilish kabi yo'llar taqdim etilgan. Maqola tarbiyachilarning umumiy madaniyat, etik me'yorlar va ijtimoiy tamoyillarga rioya qilishining bola shaxsini shakllantirishga qanday ta'sir ko'rsatishini o'rganadi va pedagogik faoliyatda yuqori kompetensiyani shakllantirish uchun muhim masalalarni yoritadi..

Kalit so'zlar: Tarbiyachining kompetensiyasi, umummadaniy kompetensiya, pedagogik madaniyat, ijtimoiy rivojlanish, ta'lim tizimi, pedagogik texnologiyalar, o'z-o'zini rivojlantirish, madaniy qadriyatlar.

Абстрактный: В данной статье рассматривается важность и пути развития общекультурной компетенции воспитателя в процессе формирования личности ребенка. Общекультурная компетенция воспитателя играет ключевую роль в его педагогической деятельности, обеспечивая интеллектуальное, социальное и нравственное развитие ребенка. В статье дано определение общекультурной компетенции воспитателя, ее роль в формировании личности ребенка, а также представлены основные пути развития этой компетенции, такие как обучение и самообразование, участие в культурных мероприятиях и обмен опытом, сотрудничество с обществом. Особое внимание уделено тому, как соблюдение воспитателем культурных норм, этических принципов и социальных ценностей влияет на развитие личности ребенка. Статья предлагает практические рекомендации для воспитателей и работников образовательных учреждений, а также ориентирует на совершенствование педагогической деятельности.

Ключевые слова: Компетенция педагога, общекультурная компетентность, педагогическая культура, социальное развитие, система образования, педагогические технологии, саморазвитие, культурные ценности.

Abstract

This article discusses the importance and ways of developing the general cultural competence of educators in the process of shaping a child's personality. The general cultural competence of educators plays a crucial role in their pedagogical activities, ensuring the intellectual, social, and moral development of the child. The article provides a definition of an educator's general cultural competence, its role in shaping the child's personality, and presents the main ways of developing this competence, such as education and self-development, participation in cultural events, and experience exchange, as well as collaboration with society. Special attention is given to how the educator's adherence to cultural norms, ethical principles, and social values influences the development of the child's personality. The article offers practical recommendations for educators and educational institution workers, guiding the improvement of pedagogical practices.

Keywords: child's personality formation, educator's competence, general cultural competence, pedagogical culture, social development, education system, pedagogical technologies, collaboration with society, self-development, cultural values.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida bola shaxsini shakllantirish, uning intellektual, ijtimoiy, emotsional va ma'naviy rivojlanishini ta'minlash juda muhimdir. Bola rivojlanishining asosiy omili bu tarbiyachilarning professional kompetensiyasidir. Tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasi, uning bilim va ko'nikmalari, shuningdek, bola shaxsining shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada tarbiyachilarning umummadaniy kompetensiyasini rivojlantirish yo'llari va uning bola shaxsini shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi.

1. Tarbiyachining Umummadaniy Kompetensiyasi: Ta'rifi va Muhimligi

Tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasi deganda, uning shaxsiy va professional madaniyatining yuqori darajasi, shuningdek, ijtimoiy va madaniy normalarni tushunish va ularga mos ravishda faoliyat ko'rsatish qobiliyati tushuniladi. Bu kompetensiya tarbiyachining bola shaxsini shakllantirishda mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi. Tarbiyachi faqat pedagogik bilimlarga ega bo'lishi kerak emas, balki umumiy madaniyat, etik va estetik me'yorlar, shuningdek, shaxsiyatning turli rivojlanish bosqichlarini bilish ham muhimdir.

Tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasining asosiy jihatlari quyidagilar:

- **Shaxsiy madaniyat:** Tarbiyachining o'zining ma'naviy va madaniy qiyofasi, uning ijtimoiy munosabatlar, etik qadriyatlar va axloqiy tamoyillarga rioya qilishi.

- **Pedagogik madaniyat:** Tarbiyachining bola bilan samarali muloqot qilish qobiliyati, uning shaxsiyatini shakllantirish jarayonida madaniy qiymatlarni asosiy omil sifatida hisoblash.

- **Ijtimoiy madaniyat:** Tarbiyachining jamiyatdagi o'rni va bola rivojlanishida jamiyatning umumiy madaniyatiga mos faoliyat ko'rsatish.

2. Bola shaxsini shakllantirishda tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasining ahamiyati

Tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasi bola shaxsini shakllantirishda juda katta ahamiyatga ega. Bola shaxsiyati tarbiyachining pedagogik faoliyatiga to'liq bog'liqdir. Tarbiyachi bola bilan ishlashda umumiy madaniy asoslarni bilishi va ularga mos ravishda faoliyat yuritishi kerak. Masalan, bola uchun ahamiyatli bo'lgan madaniy qadriyatlarni unga o'rgatish, ijtimoiy va axloqiy tamoyillarga rioya qilish va uning aqliy va ruhiy rivojlanishiga hissa qo'shish.

Tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasining yuqori darajasi, bola bilan muloqotda muvaffaqiyatli bo'lishiga, uning shaxsini shakllantirishda samarali bo'lishiga olib keladi. Shuningdek, tarbiyachining o'z madaniyatiga hurmati va boshqa madaniyatlarga nisbatan ochiqligi bola shaxsining ijtimoiy moslashuvchanligini ta'minlashga yordam beradi.

3. Tarbiyachining Umummadaniy Kompetensiyasini Rivojlantirish Yo'llari

Tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasini rivojlantirish uchun quyidagi asosiy yo'llar mavjud:

3.1. Ta'lim va o'qish

Tarbiyachining madaniy va pedagogik bilimlari doimiy ravishda yangilanib turishi kerak. O'qish va ta'lim olish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'rganish, psixologik va madaniy bilimlarni oshirish tarbiyachining umumiy madaniy kompetensiyasini rivojlantirishga yordam beradi. Tarbiyachilar uchun maxsus kurslar, seminarlar va treninglar tashkil etilishi kerak.

3.2. O'z-o'zini rivojlantirish

Tarbiyachi o'z-o'zini rivojlantirishga intilishi, o'zining shaxsiy va professional madaniyatini oshirishga harakat qilishi kerak. O'z-o'zini tanqid qilish, faoliyatini tahlil qilish, yangi bilimlarni qabul qilish va amaliyotda qo'llash tarbiyachining shaxsiy kompetensiyasini kuchaytiradi.

3.3. Madaniy tadbirlar va tajriba almashish

Tarbiyachilar o'rtasida tajriba almashish, madaniy tadbirlar tashkil etish va turli madaniyatlar bilan tanishish umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. Bu tarbiyachilarga o'z faoliyatini boshqalar bilan solishtirish va yangi g'oyalar olish imkoniyatini yaratadi.

3.4. Jamiyat bilan hamkorlik

Tarbiyachining jamiyat bilan o'zaro aloqalari ham umummadaniy kompetensiyaning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Jamiyatdagi ijtimoiy muhit,

madaniy qadriyatlar va normativlar tarbiyachining faoliyatini shakllantiradi. Tarbiyachilar o'zlarining bilim va tajribalarini jamiyatda tarqatish, jamoat ishlari va madaniy tadbirlarda ishtirok etish orqali o'z kompetensiyalarini rivojlantiradilar.

4. Xulosa

Tarbiyachining umummadaniy kompetensiyasi bola shaxsini shakllantirish jarayonida asosiy o'rinni egallaydi. Tarbiyachining o'z madaniyati, ijtimoiy muhitga hurmati va pedagogik faoliyatdagi professionalizm bola shaxsining o'ziga xosligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tarbiyachilar uchun doimiy ta'lim olish, o'z-o'zini rivojlantirish va jamiyat bilan faol hamkorlik qilish — bu kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali yo'llaridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh. Mirziyoyev “Niyati ulug’ xalqning ishi ham ulug’ hayoti yorug’ va kelajagi farovon bo’ladi” .
2. G'aniev, M. (2015). Pedagogik texnologiyalar va metodlar. Toshkent: O'zbekiston pedagogika nashriyoti.
3. Tashkent, S. (2014). Bolalar psixologiyasi va tarbiyasi. Toshkent: O'zbekistonda ta'lim.
4. Salimov, R. (2016). Tarbiyachining pedagogik kompetensiyasi. Tashkent: O'quvchi nashriyoti.
5. Islomov, U. (2020). Tarbiyachining professional kompetensiyalari. Toshkent: O'zbekiston pedagogika ilmiy-nashriyoti.
6. Kamolova, A. O. Q. (2023). Pedagoglik kasbi boshqa hamma kasblarning poydevoridir. *Science and Education*, 4(5), 988-992.
7. qizi Kamolova, A. O. (2023). Pedagoglik kasbi boshqa hamma kasblarning poydevoridir. *Science and Education*, 4(5), 988-992.
8. Kamolova, A. O. Q., & Husaynova, S. I. (2023). O'smirlar o'rtasida axloqsizlikni oldini olishda pedagogik faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari. *Science and Education*, 4(2), 969-972.
9. Kamolova, A. O. Q. (2023). Pedagoglik kasbi boshqa hamma kasblarning poydevoridir. *Science and Education*, 4(5), 988-992.
10. Karimov, J. J. O. G. L., & Kamalova, A. (2024). Yoshlar o'rtasida deviant xulq-atvor profilaktikasi. *Science and Education*, 5(2), 513-519.
11. Камалова, А. (2021). THE IMPORTANCE OF USING GAME TECHNOLOGY IN THE PROCESS OF EDUCATION. *Экономика и социум*, (3-2), 12-14.
12. Jo'Rakabirova, M. X. Q., & Kamalova, A. O. Q. (2024). Amir Temur va Temuriylar davrida pedagogik fikrlar taraqqiyoti va ta'lim tarbiya masalalarining bugungi kun ijtimoiy faoliyatdagi ahamiyati. *Science and Education*, 5(3), 490-494.
13. Kamolova, A. (2022). The Scientific and Theoretical Foundations of Studying the Sources of Popular Pedagogy in Educating the Younger Generation. *Science and Education" Scientific Journal/Impact Factor*, 3, 590-592.
14. Kamolova, A. (2022). Yosh avlodni tarbiyalashda xalq pedagogikasining manbalarini o'rganishning ilmiy-nazariy asoslari. *Fan va ta'lim" Ilmiy jurnali/Impact Factor* , 3 , 590-592.